

Kult Nieznanego Żołnierza. Warszawskie miejsce pamięci w latach 1925-1991

Praca poświęcona jest kultowi Nieznanego Żołnierza w Polsce. Punktem wyjścia do jego opisanego jest historia warszawskiego grobu Nieznanego Żołnierza oraz placu Piłsudskiego. Dlatego też w pracy stawiam pytania o związek miejsca pamięci z otaczającą go przestrzenią publiczną i sposób funkcjonowania ich jako obiektów symbolicznych.

Opisuję okoliczności powstania Grobu, a następnie przedstawiam kolejne zmiany jakie były dokonywane w jego formie. Na podstawie analizy wyglądu pomnika i jego otoczenia w kolejnych momentach historycznych odpowiadam na pytanie o to jak kult Nieznanego Żołnierza był redefiniowany – w pierwotnie to *lieu de memoire* upamiętniało poległych w wojnie o granice oraz w pierwszej wojnie światowej, następnie żołnierzy formacji komunistycznych, obecnie zaś: polskich żołnierzy poległych od bitwy pod Cedynią po rok 1963.

Przedstawiam również w jaki sposób miejsce pamięci wykorzystywane było przez władze w bieżącej polityce historycznej; opisuję symbolikę miejsca w okresie sanacyjnym, okupacji niemieckiej; odtwarzam dyskusję o powojennym kształcie upamiętnienia. Zaznaczam również, jakie miejsce przestrzeni ta zajmowała w pamięci społecznej – dużo miejsca poświęcam bitwie o symbole jaka rozgrywała się na placu pomiędzy opozycją a władzą w latach osiemdziesiątych i która doprowadziła do zmian w upamiętnieniu w roku 1991. Sygnalizuje również znaczenie i kierunek zmian, które na przestrzeni placu zaszły w ostatnich latach.

The cult of the unknown soldier. Warsaw's site of memory, 1925-1991

The dissertation is devoted the cult of the Polish unknown soldier. A springboard to research it is the history of the Warsaw's Tomb of the Unknown Soldier and the Piłsudski Square. Therefore, in the master's thesis I raise the question on how the site of memory is getting into relation with the public space that surrounds it.

I describe the background of the erection of the Tomb, then changes that were being made in its form. On the basis of the analysis of monument's form and its surrounding in given historical moments, I answer the question on how the cult of the unknown soldier has been redefined. Firstly, this *lieu de memoire* was commemorating soldiers who had fallen in the wars over borders and in the Great War, and later, the communist soldiers. Nowadays, the

monument is devoted all Polish soldiers fallen starting with the Battle of Cedynia until the year 1963.

Moreover, I present how the site of memory has been used by the authorities in the politics of history. I describe the symbolic meaning of this space in the Sanation period (1926-1939), during the German occupation; I reconstruct the discussion on the post-war form of the monument. A lot of attention is devoted to the conflict over symbols between the communist party and the opposition that had place in the Piłsudski square in the nineteen eighties. This led to changes in the commemoration in the year 1991. I also mark the direction and meaning of changes that occurred in the described space in the last years.